

ÅRSKRÖNIKA

HÖLÖ MÖRKÖ HEMBYGDSFÖRENING

Kyrkskolan 153 92 HÖLÖ 08-551 57160

holomorko@telia.com PG 82 65 18 - 3

2007

Läs om det gamla Hölö i boken som Johan Erik Petri skrev 1828 om Hölö socken. (Sörmländska Handlingar nr 25). Läs också om Mörkö socken, skriven av prosten Carl Ulrik Ekström. Även denna skrevs 1828. (Sörmländska Handlingar nr 26). Båda böckerna finns att beställa genom Hembygdsförening.

Välkommen till Hölö Mörkö Hembygdsförening i Hölö gamla kyrkskola. Skolan byggdes på 1870-talet och renoverades i föreningens regi 1997 - 2002

Hölebo Härad's gamla sockensigill

Vår- och sommarprogram finner Du på sidan 29

Ordföranden har ordet	3
Klockarsonen från Mörkö	4
Kampen om jorden	6
Herrar, tjänare och bönder	7
Vi vildsvin i Hölö och Mörkö	8
Hopa Backe med omgivning	10
Hölö hembygdssång	12
Broby skola 1942 - 43	13
Är alla släkt med alla	14
Hembygdsdräkterna	15
Bilder från vår verksamhet	16
Läsarmånad på Mörkö	18
Vägerslaktar'n	19
Helleby Bod	20
Mörkö bygdegård	21
Internationalen och Sions toner	22
Förr i tiden	24
Verksamhetsberättelse	25
Resultaträkning och budget	28
Vår- och sommarprogram 2008	29
Inbjudan till årsmöte	30
Boktorget	31

**Samtliga bilder och foton, om ej annat anges,
kommer från hembygdsföreningens arkiv**

Från redaktionen

Tänk så enkelt det har blivit att "göra" en tidning idag!

Från handskrivet material, i skrivstil eller handtextat, till att skicka in en liten "mojäng" mindre än en tändsticksask till tryckeriet, är många steg tagna. Skrivmaskinen kom till pass under många år. Bilder fanns inte att tillgå, mer än teckningar. Alla stavfel och ändringar som skulle göras tog tid. Många raderingar och omskrivningar var tidskrävande moment. Tryckeriet kopierade originalet på offset i det antal exemplar man ville ha. Det rörde sig oftast om ett sjuttioal.

1989 funderade styrelsen på dator som hjälpmedel. Tryckeriet kopierade fortfarande materialet på offset. Vi skrev texter på vår PC, klistrade rubriker och bildtexter till rasterade bilder. Vårt material var inte så tjockt som "nådiga luntan", men i samma format. Det var A4 sidor som skulle läggas i höger- och vänstersida med väl häftade klipp. Krönikorna häftades i ryggen för att inte falla isär. I slutet av 1990 hade tryckeriet fått modernare tryckpressar, därmed kunde vi lägga vårt material i A3-format, som sedan veks på mitten och häftades till det färdiga formatet A4. I början på 2000-talet kom ytterligare en förändring som ändrade rutinerna för redaktionen. Vi kunde skicka vårt material via datamedia direkt till tryckeriet. Ett provtryck görs och antal exemplar bestäms.

Hurra för tekniken, när man kan, och den fungerar. Allt var inte bättre förr!

Bilaga: PG-inbetalningskort för medlemsavgift 2008

ISSN 1101-7228
mars 2008

Ordföranden har ordet

Vi måste hänga med i dagens teknik. Med flera medarbetare i föreningen är kunskaperna spridda på ett bra sätt. Vår "kanon" sköts av ett par kunniga personer och det är bra. "Ju fler kockar dess sämre soppa" säger det välkända ordspråket, men här hade det varit bra med fler än två. Det hände sig en kväll att de båda experterna var frånvarande vid mötet, då denna tingest var föredragets "huvudperson". Kan ni tänka er en större teknisk katastrof? Den löstes av reservplan 1: Gör det bästa av situationen, bli inte handfallen när tekniken inte finns. Vi tog till det gamla beprövade medlet som diskussion med pappersunderlag och fick en trevlig stund tillsammans i alla fall.

Jag har nog tidigare nämnt nyttan av datorteknik i föreningssammanhang. Vi når varandra smidigare, vi kan utnyttja Internet i upplysnings- och forskarsyfte snabbt och billigt. En fundering är i alla fall att vi som är komna till mogen ålder, inte alltid är så väldigt intresserade av all denna teknik för egen del, men vi skulle önska att våra barn och barnbarn vore mer intresserade av föreningslivet. Dels för att föra det vidare, dels för att koppla på den moderna tekniken in i våra föreningar idag, här och nu. Den yngre generationen är uppförd med dessa kunskaper, både från skolan och sedermera i hemmet. Detta är deras vardag som vi äldre alltså får kämpa oss till på vår ålders höst, när vi egentligen vill ut och resa och njuta av friheten efter ett långt arbetsliv, och slippa kämpa för att hänga med i den moderna IT-rushen.

Ett stort tack till samtliga som bidragit med intressanta skildringar och bildmaterial från vår bygd. Allt det digra material vi får från medlemmarna har stort och intressant värde. Vi ser därför med tillförsikt fram mot kommande år och mycket att berätta om. Uppmaningen till våra medlemmar blir därför återigen: Fundera för kommande årskrönikor! Det finns mycket i byrålådorna som är av stort värde för oss samtliga. Skrönor eller egna historier, (sanna eller mindre sanna). Allt är av intresse!

Ett tack också till annonsörer och övriga sponsorer för deras bidrag och vi hoppas på fortsatt intresse till kommande årskrönikor.

Koppla nu av och läs om det gångna året i vår hembygdsförenings årskronika för år 2007!

Torsten Eriksson

*Hembygdsföreningen har som gåva erhållit en komplett bygdedräkt från Hölö. (strl. 36-38)
Gåvan kommer från Anders Lundberg, son till Astrid Lundberg, född Andersson, dotter till Hulda (född Pettersson) och Helge Andersson. Hulda är uppvuxen på Hagstorp.
HBF tackar hjärtligt!*

Klockarsonen från Mörkö som grundlade Bollnäs

År 1813, flera årtionden före folkskolans införande i Sverige, kom en ung hälsing till Mörkö för att tjänstgöra som skolmästare i den nyinrättade skolan vid gården Skäsa (Skesa).

Prästen Carl Ulric Ekström skrev i sin sockenbeskrivning från 1828 om denna nymodighet:

"Barnaundervisningen är också här uti ganska god författning. Kammarherren Grefve N. Bonde och dess Husfru A. C. Flemming, hvilkas namn denna Församling alltid bör bevara uti en dyrbar åminnelse för sin hulda omsorg, sin vidsträckta omvårdnad och sina stora uppoffringar för dess väl, inrättade år 1813 en Sockenschola för allmogens ungdom inom Mörkö Församling, samt för de bönders och torparens barn från Näs hemman Grödinge Socken, som höra under Hörningsholms Fideicommiss. Ut i denna Schola intagas barn utan afseende på kön eller ålder, så snart de känna bokstäfverna. De undervisar sedan uti innanläsning, räkning och skrifning samt i Christendomen efter Catechesen. Undervisningen fortgår oafbrutet 4 dagar i veckan hela året igenom, under den ljusare tiden och den mörkare 6 timmar om dagen, utom vid de stora Högtiderna: Jul, Påsk och Pingst,*

Barnen allt efter omständigheterna erhålla 8 till 14 dagars ledighet, samt under bärgningstiden då även de barn befrias, som kunna vara sina Föräldrar till något biträde. Pastor i Församlingen åligger att tillhålla Scholmästaren att fullgöra hvad honom enligt Instructionen åligger, samt genom tvenne gånger om året anställd examen göra sig underrättad om barnens framsteg.

Scholmästaren har ½ mantal frälse till boställe, hvilket han för närvarande räntefritt innehafver utan andra pålagor, än husens vidmagthållande. Utom Bostället, hvilket Scholans Stiftare skänkt till denna inrättning, är äfven en fond af 800 Rdr Banco, gifven af samma välgörare, af hvilken räntan (48 Rdr B:co) användes till lön för Scholmästaren och en annan fond utaf 200 Rdr B:co, gifven af samma Herre, till Scholhusets vidmagthållande, samt till materieliers inköp för Scholebarnen. Denna undervisningsanstalt, som redan gjort Församlingen mycken nytta, lofvar dock att hädanefter blifva nyttigare, sedan, enligt Kongl. Maj: Utslag af d. 17 Januari 1827, Scholan börjat att förestås af en Prestman, och genom vederbörandes omsorg växelundervisningsmetoden ofördröjligen kommer att begagnas."

Mörköns förste skollärare!

23-åringen som fick förtroendet att bli Mörköns förste skollärare hette Per Collini och var född i Ovan-sjö i Hälsingland. Efternamnet lär stamma från en gård som hette Kullen eller något liknande. (Det finns fler med liknande namn som varit präster och lärare, som Georg Collenius från Ovan-sjö, som blev skolmästare i Wallby 1814 och präst i Willberga 1827, och Astolf Gustaf Leopold Collinder som blev kyrkoherde i Bollnäs 1868 och domprost i Strängnäs 1882.)

Att en hälsing blev den förste skolläraren på en ö i Sörmland hänger säkert ihop med att dåvarande prästen på Mörkö, Anders Fraenell, också han var från Hälsingland. Skolläraren umgicks säkerligen flitigt med familjen på prästgården Botten, för 1819 sammanvigdes "Skolmästaren Herr Petrus Collini i Skäsa med Jungfru Gustafva Charlotta Fogelgren i Botten".

Paret fick två barn, Georg Henric den 12 februari 1820, och Maria Elisabeth 14 oktober 1822. Vid tiden för dotterns födelse hade familjen flyttat från Skäsa till Klockargården vid Mörkö kyrka, och Per titulerades "organisten m m. Hr P. Collini". Huruvida skolundervisning ingick i klockarens sysslor framgår inte, men det är troligt.

Skolundervisningen var kvar vid Skäsa fram till 1866. Då gjordes ett markbyte, så att församlingen fick mark vid Eneboda invid kyrkan och klockarbostaden. Vid Eneboda byggdes ett skolhus som ännu står kvar. Tyvärr drabbades Per Collini av lungshot och lämnade det jordiska redan vid 36 års ålder. Änkan och barnen flyttade från Mörkö tre år senare.

Från Kentucky till Bollnäs

Sonen Georg Henric kom till Alfta, där han växte upp hos kyrkoherden Anders Fraenell, som ju tidigare var kyrkoherde på Mörkö. Georg Henric gifte sig med dottern Catharina Fraenell. Också hon var född på Mörkö. 1843 emigrerade han till Louisville, Kentucky i USA, men återvände till Sverige 1851. Tydligt hade det gått honom väl där borta, för han köpte Bro gård i Hedens by, Bollnäs socken 1851, och styckade upp tomter som såldes till hantverkare och köpmän. Själv öppnade han en affär vid Bro gård och byggde flera nya hus.

Detta var strax efter att städernas monopol på handel hade upphävts, och Georg Henric passade på att snabbt bygga upp ett centrum för handel och hantverk på sina ägor. Snart växte ett nytt samhälle upp som skulle bli tätorten Bollnäs. Klockarsonen startade ett ångbåtsbolag, som bedrev trafik mellan Söderhamn och Bollnäs. 1872 var han med om att grunda Bollnäs bryggeri. Järnvägen kom till Bollnäs 1878 och konkurrerade ut ångbåtstrafiken. Året efter flyttade Collini därifrån. Han avled 1899 i Ljusdal. Nyligen fick han en park uppkallad efter sig i Bollnäs.

Per Collini, Mörköns förste skollärare

**) Om vi tycker att byråkratins kvarnar mal långsamt idag, så kan vi trösta oss med att jämföra med hur det var för 200 år sedan: Nils Bondes och Christina Flemmings donationsbrev "ingavs på 1780-talet till Kungen för permutation (ändring) av Hörningsholms fideikommissbrev så att donation av mark och penningmedel från fideikommisset skulle bli möjlig. Permutation medgavs år 1812." (citat Carl Bonde)*

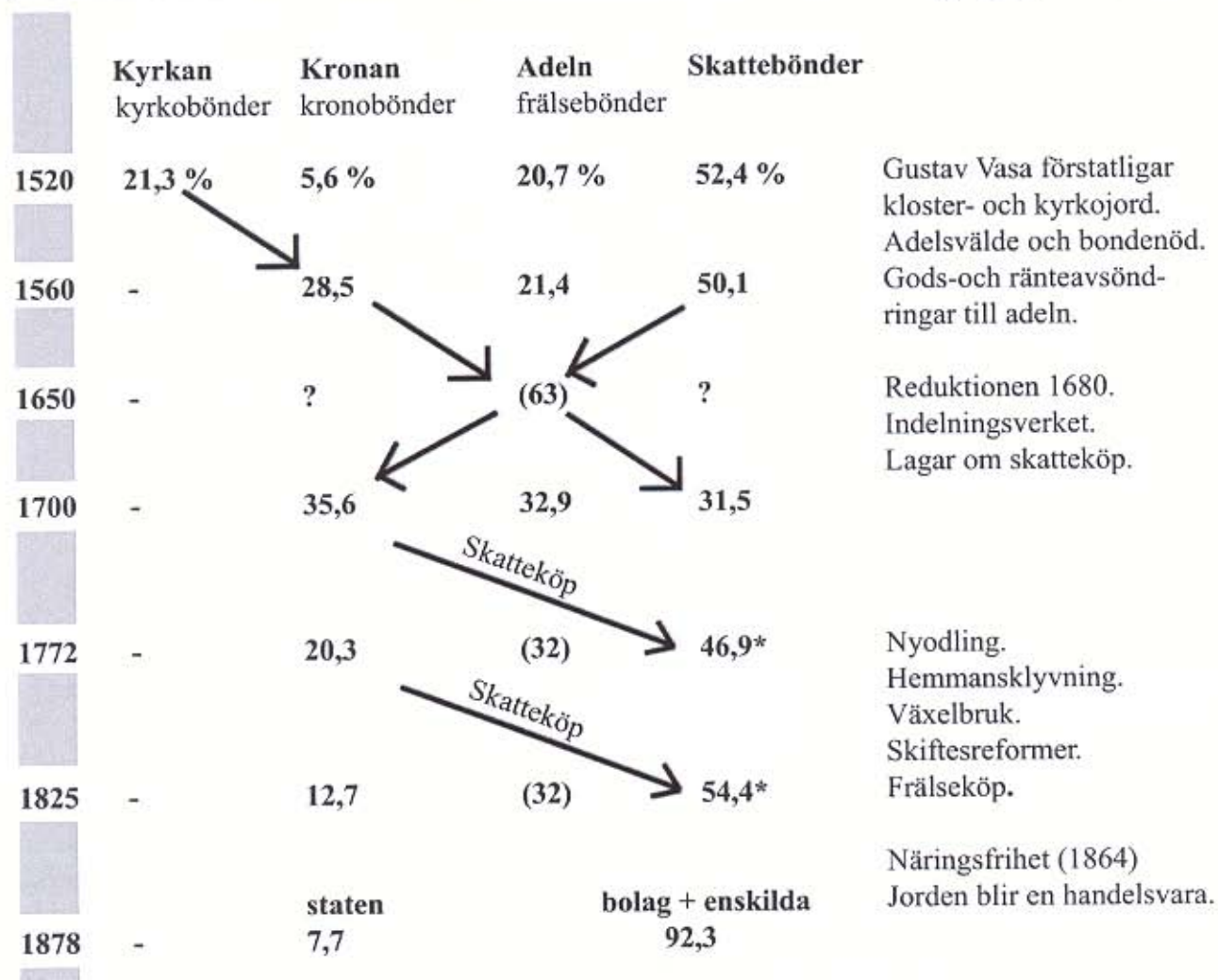
Gården Skäsa (Skesa) på Mörkö dit den unge hälsingen Per Collini kom 1813 för att tillträda tjänsten som skolmästare i den nyinrättade skolan.

Bilden är ett beskuret foto från 1999.

Kampen om jorden - jordägandet i Sverige

Källa: *Politisk och social historia* (1998)

År 1200 "frälstes" kyrkan för första gången från skatt. 1280; genom Alsnö stadga, befriade sig stormännen från skatt till kungen i utbyte mot rusttjänst. Därmed var grunden lagd för det feudala samhälle och den adelsklass som skulle styra Sveriges öde under mer än 600 år.

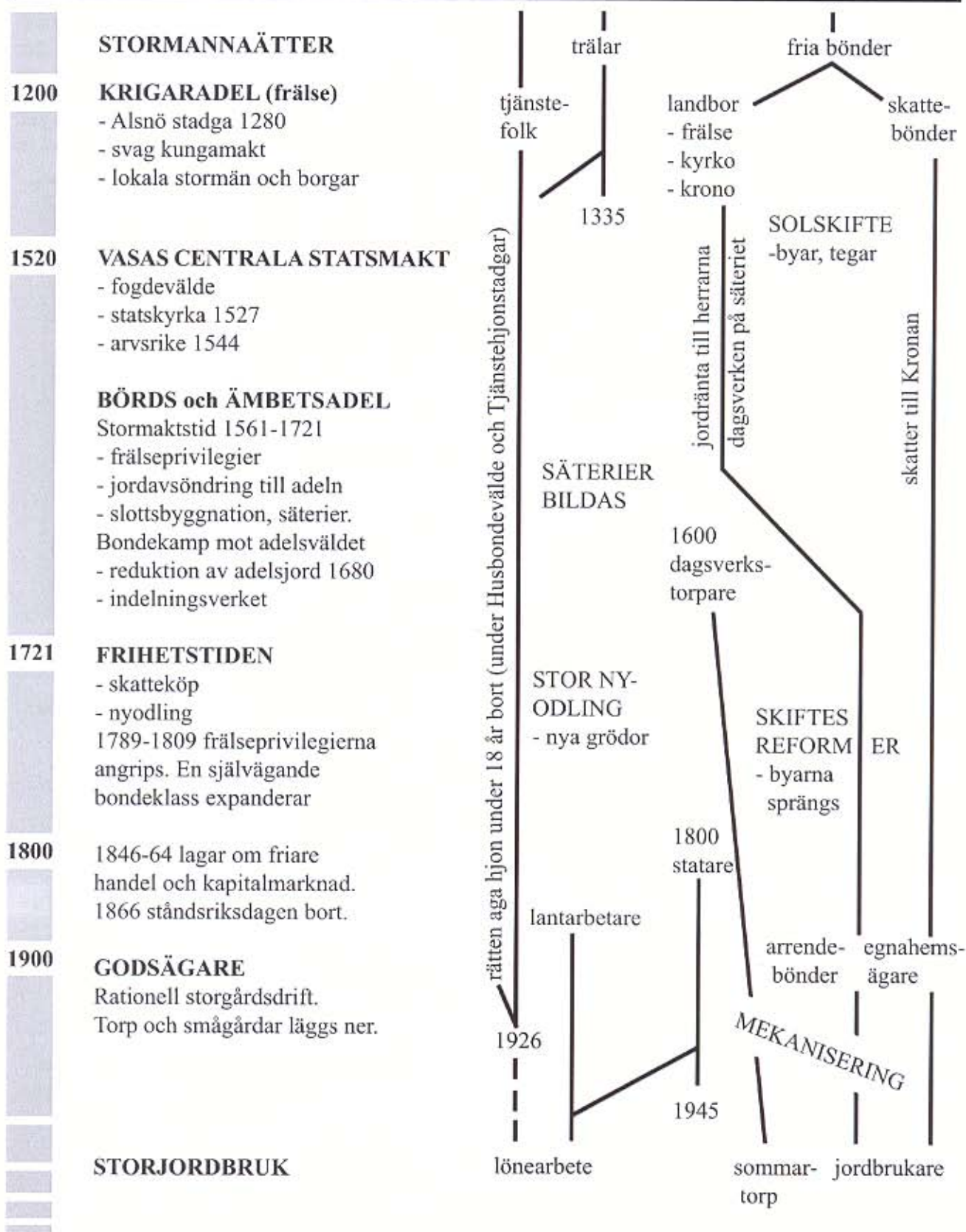
Under 1700 och 1800-talen friköps (skatteköp) en stor del av kronojorden. Dels av självägande skattebönder, dels av borgare och ämbetsmän, som vill placera sina pengar i jord. Stora delar av adelns jord övergick också i bönders och borgares händer (frälseköp). Den gamla adeln ersattes av nyrika borgare som markerade sin nya ställning med att bli godsägare, och en självmedveten framgångsrik klass av bönder och rika lantmän.

* Obs. En stor del av bondejordens ökning på 1700 och 1800-talen beror på en intensiv nyodling. Sveriges åkerareal två- till tredubblades under denna tid.

"Min lycka är jord", sa bonden

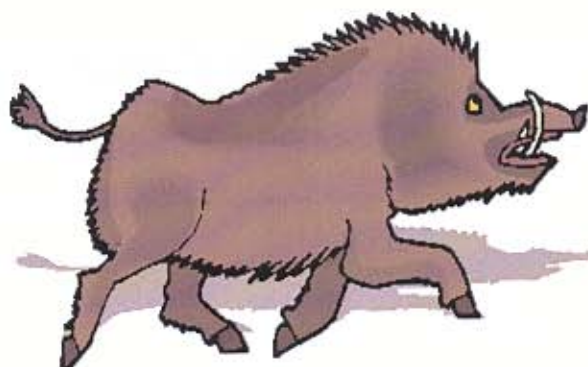
Herrar, tjänare och bönder

landsbygdens sociala klasser under 1000 år

Vi vildsvin i Hölö och Mörkö

Ett vildsvin berättar

av Lotta Rydemark

På sjuttioalet var vi inte så många, några stycken bara. Vi rymde från vår inhägnad på Åda Gård i Trosa, och levde livets glada dagar. Så småningom hittade vi till Tullgarn – där är det fin-fint!! En del ville fånga in oss, men Kungliga jaktklubben ville ha oss kvar, vi var ett spännande inslag i jakten...!! Man måste ju fnissa – vi är både sluga och ljusskygga, och för att inte tala om hur många vi kan bli; kaniner – släng er i väggen!

Nåväl, det blev ju snart lite trångt på Tullgarn, så en del av oss bestämde oss för att emigrera. Vi hittade Mörkö, vilket visade sig vara ett lyckokast! Ganska glest med folk, många bönder som odlade god mat, en tät fin skog där vi kunde gömma oss. Ett paradiset för en gris! Så trevligt faktiskt, så det blev många nya grisar gjorda där på en ganska kort tid. Vi är faktiskt en jättestor släkt som bor där nu! Visst – de jagar oss ibland, en del av oss blir skjutna, men som sagt! Vi tycker det är trevligt med romantik också

Baksidan är att det började bli trångt där också... så en del beslöt sig för att utvandra igen. De tog Mörköbron till fastlandet (ungdomarna idag tycker det är jobbigt att simma). Nya vyer! Vinterhälla, Helleby, Åby Kvarn.... Massor av god mat! Gamla E4 är ju inte så trafikerad, så snart de drog vidare västerut, både Kjulsta, Sandhälla och Valåker bjuder på fina skogar och god mat! Där har vi visserligen konkurrens av mufflon-får, men de är inte så många än, och gör som alla andra fårsallar, betar bara gräs och löv. De har inte fattat att man kan vända upp och ned på marken och hitta massor med gott, som rötter, svampar, bär m.m.

För några år sedan var det några som hittade en fin undergång under E4. Inte den stora som bilarna åker på, utan en liten en, där det åker någon bil om dagen i sämsta fall. Vi hittade ett ställe som heter Edeby, där är det lite jobbigt, för det är mycket berg, men i det stora hela helt okej. Därifrån kan man knalla vidare mot Långsjön, och i princip hur långt som helst. Och det gör vi. Synd att inte ta vara på vad som bjuds!

För några år sedan räknade dom med att vi var ca. 2500 stycken i Hölö/Mörkö-området, sedan dess har vi blivit många, många flera! Dom sköt ungefär 700 av oss förra året (2007), det är ju trist, men en droppe i havet! Nu har vi dessutom kaxat till oss lite. Förr gick vi bara in i trädgårdar som låg ensligt och nära skogen. Sånt håller vi inte på med längre, nu är alla trädgårdar öppna för grisar! Där är det kul att vara, speciellt på sommaren och hösten när det finns god potatis, morötter, rödbetor. Mmm det vattnas i munnen bara jag tänker på det!

Hörde förresten att det var några släktingar norröver som specialiserat sej på soptunnor. Dom lär vara goda (i alla fall innehållet). Människorna där binder fast tunnorna i varandra med spännband för att dom inte ska kunna vältas, det tycker inte jag är fair-play! Några andra släktingar som bor i Tyskland har flyttat in i en park mitt i Berlin! Det är häftigt!

Här hemma nöjer vi oss än så länge med att vända upp och ned på åkrar (finfina restauranger), naturreservat (där är ju aldrig en människa). Gå in i ladugårdarna, (där kan man hitta en och annan godbit), och så svampskogarna förstås!! Det är kul att se minen på folk när dom kommer till sina svampställen och vi vänt allt upp och ner.....!!

Livet är, som ni förstår ganska gynnsamt, när man är gris. Det enda jag skulle kunna klaga på är bilarna. Nu när vi är så många måste vi ju flytta oss över vägarna, och det har ju sina risker. Vi brukar ju röra oss i grupper, och det händer rätt ofta att någon blir påkörd. Människorna klagar på att deras bilar blir förstörda – men vi då?? Ganska ofta blir vi ”bara” skadade, och då blir man förbannad ska ni veta! Är det någon människa som är dum nog att komma fram då.... En del av oss har ju fina betar, vassa som rakblad... En annan sak som också gör oss på dåligt humör är när någon människa, eller någon av deras fjantiga hundar, överraskar oss när vi ligger under en gran och sover, eller om dom går emellan mamma gris och hennes kultingar...!!! Då kan vi bli riktigt tjuriga! En del människor går och pratar eller sjunger när de går i skogen. Det låter ju för hemskt – så vi brukar flytta på oss för att slippa höra eländet!

Jag skulle kunna berätta mycket mer – men jag har tagit med några bilder från mitt fotoalbum, så ni kan titta litet på hur fint vi har det!

Foto: Lotta Rydemark

Numer gillar vi att umgås med folk!

Vi älskar att göra det hemtrevligt för oss i skog och mark! Snyggt jobbat va'!?

En liten dikt om “bortom” av Gunnar Ekelöf.

O lång långt bort
i det som är bortom
finns någonting nära!
O djupt nere i mig
i det som är nära
finns något bortom
någonting bortomnära
i det som är hitomfjärran
någonting varken eller
i det som är antingen eller
varken moln eller bild
varken bild eller bild
varken moln eller moln
varken varken eller eller
men någonting annat.

Hopa Backe med omgivning

av Ivar Kraft

GAMLA VÄGEN som gick genom Hölö blev uträtad och förbättrad och den "nya vägen" öppnades 1954. Innan dess var vägen både smal och krokig, men det var inte så tätt mellan bilarna på den tiden. Tiderna förändrades, bilarnas antal ökade och så räckte inte heller den "nya vägen" till, och det blev behov av en motorväg som skär genom landskapet förbi alla samhällen. Den öppnades 1982-83.

Vad blir nästa steg?

Uppgifterna om personer på bilden är med 99 % säkerhet följande:

Från vänster: Okänd Karl Halvar Anna Halvars far (Läs vidare i text nästa sida)
Helge Gustava
*1895 Karlsdotter

DEN ÄLDRE VÄGEN, där Hopa backe ligger, sträcker sig mellan Sörby (Kristoffergården) och Valåker och har därför fått namnet Sörby-Valåkers väg. Den blev i sin tur rätad och förbättrad ca 1935. Innan dess slingrade den sig fram mellan husen och efter ägo gränserna. Nära Hopa backe låg det en kiosk vid vägkanten och i änden, (där Möbelhaus är i dag) fanns Hölö Bil- och Cykelverkstad. Efter Sörby-Valåkers väg ligger 29 st. fastigheter med både fast boende och sommarboende. Flera av dem är sannolikt från tidigt 1800-tal. Alla var ju inte torp som gjorde dagsverken på de stora gårdarna. En del var troligen hantverkare som tog jobb som inte direkt var knutet till lantbruket. Varför denna koncentration av hus just här? Kanske för närheten till Hölö gamla centrum, beläget vid krogen och kyrkan.

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET har arbetat med att åsätta alla husen på landsbygden ett nummer för att underlätta för räddningstjänsten, posten m m. Detta har föregåtts av många protester och synpunkter, då husen vid vår väg av gammal tradition haft namn som: Kjusan, Vårby, Tallinge, Björkvalla, Ullaberg, Hopa backe, Enhopen, Idaberg, Björkkullen, Åkersberg, Fagerlunda, Solinge, Mulby, Starrstugan, Mälby, Öresund, Nybygget, Mälsåker, Ängshyddan, Grindstugan, Finnhopen, Tallbacken och Gullberga. Nu har Samhällsbyggnadskontoret fastställt att alla hus skall ha ett nummer och att det gamla namnet får ingå i adressen om man så önskar. Därmed kan en gammal tradition bevaras, åtminstone tills vidare.

APROPÅ GAMLA TRADITIONER så har både läns- och kommungränsen flyttats, samt ev. sockengränserna avskaffas. Om sockengränserna avskaffas, kommer det i framtiden att bli svårt att forska på gamla släkter och gårdar. Nu går läns- och kommungränsen ett par hundra meter söder om Tullgarn, medan den förut gick strax innan Ytter Eneby. Vid Ytter Eneby finns det en stenstod och en järnstod i det gamla skiljet.

På stenstoden står det: *Skiljemärke mellan Stockholms och Nyköpings Län 1744*, och på järnstoden står det: *Södermanlands Län / Stockholms Län 1935*. Hur många har stannat till och tittat på dessa? Det finns fortfarande gamla Hölöbor som känner större tillhörighet till Trosa och Nyköping än norrut mot Södertälje och Stockholm. Efter gamla vägen inom Hölö har jag hittat tre milstolpar som alla är daterade 1777, så man förstår att denna väg har varit en av de större vägarna norrut mot Stockholm sedan väldigt länge.

NU NÅGRA ORD OM HOPA BACKE. Här bodde unkarlen Halvar Carlsson, han var född 1901 och levde på Hopa Backe hela sitt liv utom de två sista åren; då han fick flytta till "hemmet". Han blev 95 år trots att han levde ett arbetsamt liv och rökte mycket.

Halvar var snickare i fjärde generationen. Hans farfar och farfarsfar var båda möbelsnickare. Halvars fader, Karl Axel Carlsson, född 1867 i Västerlång, ägare till Hopa backe g.m. Anna Gustafva Karlsdotter, född 1864. Han startade en egen verksamhet 1912, som sedan sonen Karl Helge Carlsson övertog. Han var född 1895 i Hölö på Mälby, gm Olga Cecilia Persson, född 1891. Familjen bodde vid Stensborg och övertog Hopa Backe 1931.

På 1950- och 1960-talet bestod Helge Carlssons byggfirma även av Olgas bror Martin Persson, sonen Arne, Helge Eriksson (gm Aida), Allan Carlsson och Halvar Carlsson.

Helge Carlssons byggnadsfirma tog jobb i huvudsak inom området Vagnhärad, Järna, Hölö, Mörkö, Grödinge och Sorunda. Arbetena omfattade i huvudsak villor, mangårdsbyggnader, ekonomibyggnader, båtbyggor mm. När firman var som störst sysselsattes 22 man.

Hans faders första jobb var Kasholmsbron.

Efter en titt i Halvars avlöningsböcker har jag tagit följande exempel:

Arbete vid Tjulsta Hölö (Flygeln. Panelning) Oktober 1948.

Dag	må	ti	on	to	fr	lö	S:a tim.	Avlöning	Skatt
Dato	8	9	10	11	12	13			
Tim	8	8	8	7.5	7.5	5	44	99	15

Hopa Backe med omgivning

HÖLÖ HEMBYGDSSÅNG

Tillägnad Hölö socken

Av Auda Alm-Eriksson

*Från havets salta vindar brusa,
in över Hölös gula sädesfält,
in över bygder sommarljusa,
där fäder sin vita kyrka ställt.
Från Vinterhälla kronobrygga,
till blånande och soligt Österby,
gå hölobönder sörmländskt trygga,
i arbetstakt med brunbränd hy.*

*Från Skyttorps sekelgamla pålverk,
från Valåkers till Staf och Skilleby,
står sommartid ett fredens bålverk
av ymnig hässja, skyl och vålm.
Och som ett värn på krönet skåda
vid ättebyn, det gamla röda Sund.
Här Kyrksjöns vågor storm bebåda
i skum mot Hemstas höga rund.*

*Från sluttningen vid Nygårds marker
från Åbykvarn till Tullgarns vita slott,
dra vågorna hän mot kungaparken,
där älgar rädas knappt för skott.
När helgmål rings i Hölö kyrka
går våg till ro vid Kyrksjöns strand,
då hämta hölobor i bön sin styrka,
då svara mörköklockorna ibland.*

*Och skenor gå från Hejsta gården,
förbi en sekelgammal helgedom,
och föra höloborna ut i världen.
Dock glöm ej barndomsdagars rikedom
av minnen och av stora tankar.
Var viss, det dröjer icke länge än,
förr 'n åter hölobon på porten bankar,
se Hölö, här är jag igen.*

*Dig Hölö hälsa dina söner,
din hembygd, dina döttrar likaså.
Vi äga arv från Scharffens böner
från trummans dån; vi redo stå,
att värna, fria, dessa fagra stränder,
där and och dopping bygga bo.
Och vad som än i världen händer,
vi på vår Gud och Hölö tro.*

Auda Alm-Eriksson, född 1888 i Stockholm, växte upp i en borgerlig miljö, kom som barn till Södertälje och gick i skolan hos fröknarna Berg och Klinggenstierna, vilka hade sin skola öster om kanalen. Hon utbildade sig till lärarinna vid Sandströms Seminarium och fick lärartjänst vid Hovet i den s.k. Prinsskolan, där hon lärde bl.a. Gustav Adolf, Ingrid, Sigvard samt hovpersonalens barn att spela små teaterstycken hon redan i sin ungdom skrev. Sigvard Bernadotte har i sina memoarer berättat om dessa trevliga tillställningar.

I mitten av 1920-talet kom Auda åter till Södertälje och hade i ett par års tid tjänst som lärare vid flickskolan. Hon arbetade mycket för Östra Södermanlands Kulturhistoriska Förenings Museum på Torekällberget och var en av initiativtagarna till föreningen "Torekällbergets Vänner", där hon var sekreterare och vice ordförande.

De av hennes krönikespel, som uppfördes på Torekällberget, hade alla anknytning till traktens historia och gamla sägner om Södertälje.

Auda Alm-Eriksson skrev mycket mera än krönikespel. En bok; "Prinsskolan" gavs ut, dessutom barnböcker, sagor i många julpublikationer och dagliga tidningar, tidningsartiklar, oftast i historiska ämnen, med mera. Hon medverkade även i Hanna Erikssons Skoltidning, en av de första i sitt slag. Hon gifte sig med Joel Eriksson, en av Södertäljes kulturpersonligheter på den tiden. På Joels initiativ, och fullföljt av sonen Torsten Almeson, blev en del av hennes teaterstycken tryckta, och förvarade på Torekällbergets Museum.

Krönikespel från Hölötrakten har varit bl.a:

- Det hände vid Åby Brunn
- Karl Stures hemkomst
- Tullgarnshertigens smycke

Broby skola 1942-43 klass 3,4,5 och 6

Lärare Carl Johan Eriksson

Bakre raden

1. Alice Jansson
2. Ingbritt Enström
3. Inga-Britt Karlsson
4. Britt Andersson
5. Ingrid Hallgren
6. Aina Öhman
7. Ulla Berggren
8. Birgit Öhman
9. Ingvor Andersson

- Wij
Eneborg
Vilan
Nyhem
Sjövreten
Öhr
Ålängsbacken
Öhr
Bergdala

Mellanraden

1. Barbro Johansson
2. Birgit Enström
3. Ebba Björklund
4. Bertil Gustavsson
6. Vera Johansson
7. Margot Nilsson

- Bilsbro
Eneborg
Ahl
Smedsta
Nälden Busstationen
Lidsäter

Främre raden

1. Kjell
2. Bertil Andersson
3. Rolf Karlsson
4. Alf Andersson
5. Bengt Göran Eriksson
6. Nisse Bergström

- Solberga
L:a Trosa

Skilleby Välle
Åkerby
Järnvägshuset

*På examensdagen hade Pelle stoppat en fusklapp på sig.
Han klarade första frågan genom att snegla i byxlinningen.
Men svårare blev det på frågan om namnet på USA's president.
Han smygtittade febrilt i byxlinningen och säger slutligen
med befrielse i rösten:
- Algot!*

Är alla släkt med alla

av Ivar Kraft

När vi sålde Helleby bod till familjen Jagrenius var det väl ingen som tänkte på att Sven hade anor i Hölö. Men se det hade han! Hans mormor Johanna hade bott på Ledarön. Hon var dotter till Anna Margareta från hennes första äktenskap, men hon gifte sig sedermera med Johan Bergström på Ledarön. Dottern Johanna, född 1872, gifte sig med Karl August Johansson, född 1866. De fick totalt åtta barn, varav ett av dem, Anna, var Svens mamma. Johan Bergström bodde som sagt på Ledarön. Han var broder till Per August Bergström som var brovaktare vid Kasholmsbron och de hade ytterligare en broder, kallad "Mörtögat", för att han hade ovanligt röda ögon. "Mörtögat" bodde på Notvik intill Åbynäs.

Johan Bergström med hustru Margareta

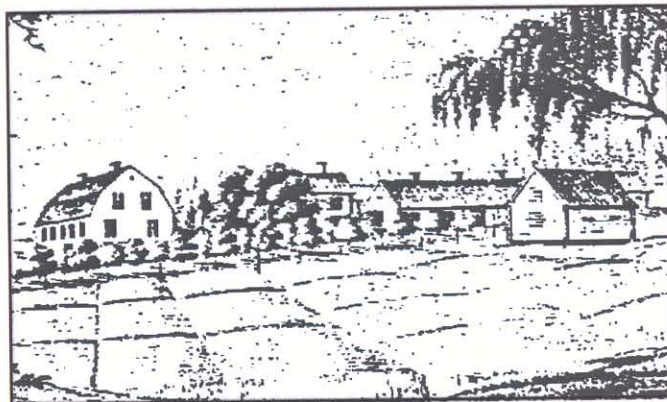

Gammal bild av Bergströmsstugan på Södra Ledarön till vänster, och nytagen bild till höger

Mörkö prästgård "Botten"

där Povel Ramel bodde under sin "läsarmånad" (se sid 18), donerades 1658 av Ebba Lejonhufvud att; "ewärdeligt lyda under kyrkan" och "för Prästegård häfdad och brukad blifva". Greve Svante Sture hade på 1500-talet bytt till sig hemmanet från "Kongl. Majjt och Cronan". Huvudbyggnaden som blev färdig 1783, bekostades av kammarherre greve Bonde och skänktes även den "för ewärdeliga tider". Fram till 1555 var hemmanet "Tramstad" prästboställe.

Därefter bodde prästen på Hörningsholm. Bottens gård ägs idag av kyrkan, men huvudbyggnaden är avstyckad och såld till privat person.

Färgsprakande bygdedräkter passar vid alla tillfällen

av Vera Gustafsson

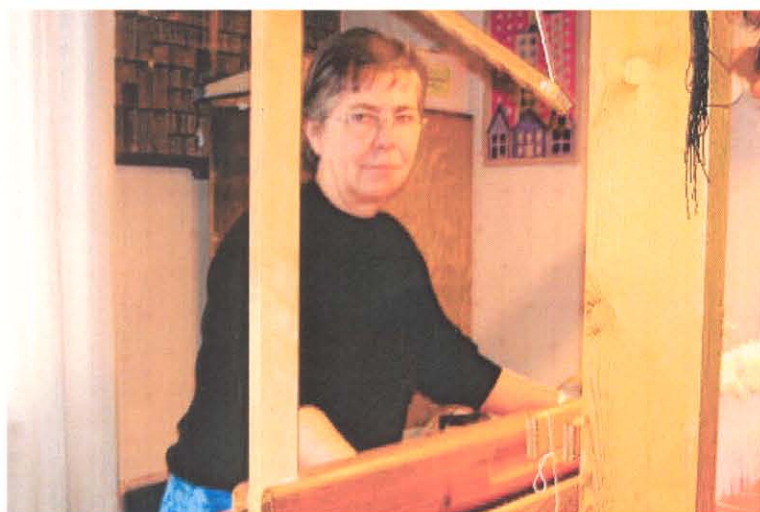
Nu har vi åter möjlighet, att med Sonny Kimsjös hjälp, tillverka våra bygdedräkter, hembygdsdräkter som representerar Hölö och Mörkö.

Du som är intresserad hör av dig till Ankie Schipper tel 0156 13055 kvällstid.

Redan runt 1850 dog användandet av lokalt särpräglad dräktskick, folkdräkt, ut i nästan hela Sverige. Gårdarna skiftades ut till de nystyckade markerna. Det blev längre mellan husen och det blev mycket svårare att hålla kontroll på grannen. Bondefamiljen började härma 'fint folks' klädsel. Runt förra sekelskiftet började "fint folk styra ut sig" till bönder.

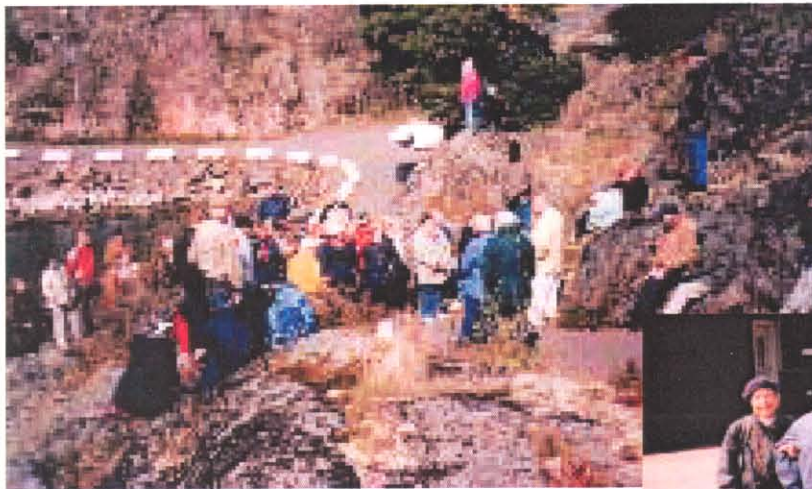
De började nyskapa och rekonstruera dräkter från sitt område, om det inte fanns någon dräkt med lokal särprägel. Viljan att ha en dräkt från just 'min ort' gick i vågor och var ibland mycket stark. Ibland hittades ett eller flera enskilda plagg att bygga en dräkt på. Andra gånger fanns kanske bara en ensam bindmössa, om ens det kvar. En bindmössa, som användes både i folkdräkt och borgelig dräkt, kunde ibland ange tonen till alla de andra plaggen.

En bygdedräkt, en hembygdsdräkt, var född!

*Ottilia Eriksson och Marita Ström
i Mörkö- respektive Hölödräkt*

*Här har Sonny Kimsjö börjat
väva tyget till Hölö
hembygdsdräkt*

Massor av medlemmar deltog i vår utflykt till Arkö

Ann-Marie och Vera deltar i någon form av räddningsövning

Så här mysigt har vi ofta på våra utflykter i föreningen

Kvinnlig flärd från förr i tiden visades på hemvändardagen

Kuriosa från hemvändardagen!

Ekiperingsdetaljer från 1700-talet, bl.a en näsduksväska med Carl XIV Johans monogram, vilket visar att den kommer från en högre ståndsmiljö, eller kanske t o m den kungliga familjen

Året avslutades med traditionellt luciatåg i Kyrkskolan!
"Ettor" från Hölöskolan under ledning av Eva Dovhammar

Bilder från vår verksamhet

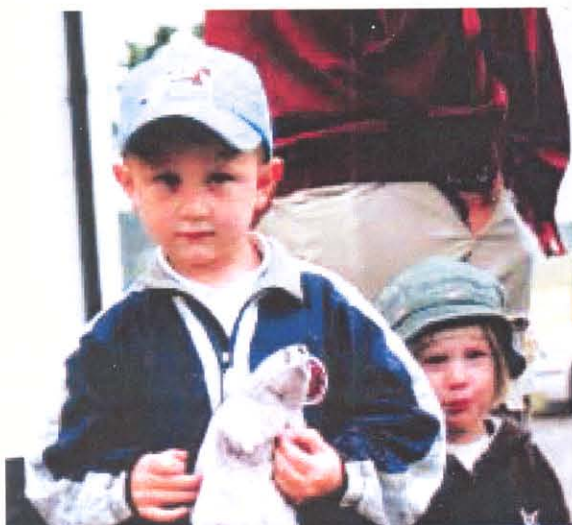

*Korv och grönsaksförsäljning
på hemvändardagen 2007*

*Enar Gustavsson och
Walltraut Neuschitz*

*Musikunderhållning på hemvändardagen
Bosse Roos på gitarr*

*"Vi var med på hembygdsrundan"
Barnen Söderberg från Tösta*

"Loppis" i bygdegården på Mörkö

Mörköminnen

Povel Ramel minns sin "läsarmånad" på Mörkö

Utdrag ur "FÖLJ MEJ BORTÅT VÄGEN"

Konfirmationsmånaden på Mörkö prästgård gav mig nya vänner och fri möjlighet att leka med husets piano. Prästen Gunnar Paban var synnerligen trevlig, milt road av våra upptåg och en suverän förtäljare av spökhistorier. Dessutom, enligt sitt kall, i högsta grad förlåtande. Om man vid förhöret inte kunde svara på någon fråga, skulle man ändå räcka upp handen på ett särskilt kodat sätt, varigenom frågan uteblev och alla pinsamheter undveks. Mycket roligt hände under denna läsarmånad, men toppen var ändå när samtliga konfirmander, plus prästen och hans glada dotter Lillan, blev bjudna på lunch till Ebba och Carl Bonde på det närbelägna Hörningsholm. Sannerligen ett sagolikt avbrott i konfirmationslunken!

Mörkö kyrka där Povel Ramel konfirmerades

Den smått legendariska grevinnan Ebba Bonde hade jag redan hört Karl Gerhard sjunga om och revykungen själv befann sig minsann bland det sextiotal gäster som samlats till den splendida måltiden, där man själv fick håva in sina portioner från en gigantisk byffé. Jag minns att kockar stod och skar upp stora blödande stekar och att där serverades krispigt helstekta lökar, kring vilka ringlade sig mitt livs första bearnaisesås - en dröm i pösande solgult med tusen små gröna dragonstänk. Berg av sallader och bär, ett antal mjällt dreglande ostar samt en betryggande koloni hemgjorda bakverk och glassar icke att förtränga.

Jag hamnade förstas vid ett av de speciella ungdomsborden och bredvid mig satt Per Gerhard, då, liksom jag själv - en fjunig blyg yngling. Alldeles ovanligt mycket blev det inte sagt oss emellan. Snart kom dock pappa Karl Gerhard fram och skålade med oss:

- Vad är det ni dricker, är det heta viner?
- Nej, det är Loranga.
- Aah! LORAAAANGA!!

Han lyckades förläna läskedrycksnamnet en sybaritisk klang av ädelchateau.

Så plötsligt stod värdinnan där i en drottninglik pose. Hon klappade mig på huvudet.

- Unge vän! Jag har hört envisa rykten om att du spelar piano!
- Ja, lite grann, blygades jag.
- Känner du till "I can give you anything but love"?
- Joodå.
- Det är min älsklingsmelodi! Jag vill sjunga den nu. Kom! Följ med till flygeln och ge mig allt det stöd jag behöver! Seså, bara kom!

Ebba Bonde blev den absolut första sångerska jag ackompanjerade. Hon sjöng inte helt tonrent, men oerhört personligt, med "nattklubbsdrawl" och sug i rösten. En egendomlig hemstickad korsning mellan Sophie Tucker och Marlene Dietrich. Applåder smattrade och bravorop ekade mellan valven. Hon var mycket nöjd med mitt "stöd", kysste mig på kinden, tog mig vid handen och drog iväg med mig.

- Kom nu alla ungdomar! ropade hon. Följ med unge Ramel och mig! Nu skall vi åka karusell!

Nere på gårdsplanen stod en sannskyldig dröm till öppen sportbil. Grevinnan satte sig vid ratten och mig bredvid. Så kommenderade hon alla de övriga ungdomarna att hoppa upp och placera sig kring oss så gott de förmådde. Alla - ett tjugotal!

- *Det kommer att gå alldeles utmärkt, förklarade hon. Vi skall inte långt, bara en bit i parken.*

Tveksamt satte sig det egendomliga ekipaget igång. Det måste ha sett ut som en självrullande skogsdunge av människor. Med studentlassfart gled vi fram genom en lång allé och mot det Barnens Dags-tivoli som fått nådigt tillstånd att ockupera en äng inom slottets domäner.

Framkomna möttes vi av en stängd grind. Det är meningen att alla besökare ska passera biljettluckan till fots. Så dock icke slottsfrun - välgörarinnan! Irriterad lägger hon bägge händerna på biltutan och åstadkommer ett infernaliskt oväsen. Strax kommer en liten vaktknodd springande och ställer sig mellan bil och grind. Man ser genast att han är av den där typen som TAR sig polismans befogenhet. Självt har han ingen chans att se vem som kör det trotsande åkdonet. Han sätter en myndig stopphand i vädret och hojtar oss an:

- *Här släpps inget fordon in på området! ryter han.*

Och när jag säger inget, så menar jag INGET!!!

Då reser sig grevinnan Ebba Bonde i hela sin magnifika längd och ryter tillbaka:

- DET ÄR JAG!!!

Den lille vakten rasar baklänges av luftdraget, dunsar mot grinden och lyckas samtidigt fånga upp den samma. När vårt ekipage rullar förbi sveper han av sig befogenhetsmössan och nästan kysser marken i sin servila bugning. Vi ungdomskrattar honom triumferande och hånfullt i nacken. Vi har för ögonblicket glömt allt som vi pluggade på dagarna i prästgården.

Det var egentligen alldeles förfärligt, men samtidigt alldeles förfärligt roligt.

Och nöjet varade hela karusellen ut.

Karl Magnus Anderssons (Vägerslaktar'n) 60-årsdag 28 april 1930

Karl Magnus Andersson

Bakre raden

1 Karl Björklund	Botorp
2 Vilhelm Jansson	Lundstorp
3 Karl Jansson	(Öhr) Klaraberg
4 Karl Johansson	Ahl
5 Karl Johansson	Smedstabacke
6 En slaktardräng	Okänd
7 Sixten Johansson	Slaktardräng
8 Robert Utterberg	Åkerby Sjövreten
9 Nisse Brattlöv	Öhr
10 Oskar Andersson	Öhrslund
11 Gottfrid Karlsson	Ahl (Alsta)

Främre raden

1 Karl Andersson	Kvarntorp
2 Elin Andersson	slaktar'ns hustru
3 Karl Magnus Andersson	slaktar'n
4 Vilhelm Brattlöv	Öhr
5 Tekla Brattöv	Öhr (hustru)
6 Kalle Gustavsson	Smedsta

Mörkö Bygdegård

1953 - 2008 F d Norra skolan ca 1880 - 1940

I mitten på 1800-talet fanns på Mörkö flera "små" skolor. Norra skolan, Skesa, Lötens skola, Eneboda, och Hörningsholm. Dessa försvann som undervisningsenheter runt 1940-50. Idag är de förvandlade till bostäder antingen för sommargäster, permanentboende, eller som Norra skolan som revs och 1953 byggdes på platsen Bygdegården av mörköborna till mörköborna med egna arbetsinsatser.

Stora personliga insatser gjordes av bygdens folk inför uppförandet av lokalen som finns i dag. Fester anordnades redan på 1940-talet, innan uppförandet av huset, för att få ihop pengar till byggnationen. Avkastningen gick till "gården". Man var förutseende, alla hjälpte till.

Politiska föreningar, idrottsföreningen, Lantarbetarföreningen (RLF), Röda Korset m fl småföreningar på ön fick andelar av ett visst värde i Bygdegårdsföreningen. Privatpersoner köpte in sig med andelar. På det viset hade man en säker framtid för föreningslivet, som var mycket viktigt med tanke på gemensamma intressen och känslan av samhörighet på ön. Man fick bidrag från kommunen, s k föreningsbidrag.

Detta var i början på 1990-talet 35.000 kr, men sjönk drastiskt till 3.000 kr på ett fåtal år, och är idag 0 kr sedan 10 år tillbaka.

Byggnationen 1953.

Se bild t.h. med namngivna personer.

Byggmästare,

Brynolf Öberg (Aspbacken)

Snickare,

Nils Pihlblad (Borg),

Ivar Pihlblad (Idala)

Anders Lundgren (Anklora),

Nils Lundgren (Lövstugan)

Bertil Sandell (Fridhem) som också är fotograf och ägare till bifogade foton.

Ordföranden har varit Dagmar Jansson, och Carl Bonde, som efterträddes av Torsten Eriksson (Löten).

Nuvarande ordförande:

Sune Davidsson (Nygård).

Vaktmästare har genom tiderna varit

1. Nisse i Tormesta (efternamn ?).
2. Edvin och Viola Eriksson, Gumsekulla.
3. Lisa och Anders Lundgren, Nora,
4. Helena Gustavsson, Gåsta,
5. Nuvarande:

Lennart Karlsson, Tegneby.

En välförkänt kaffepaus i det gröna

Hur skall vi lyckas hålla rörelsen vid liv, ska den överleva 2008?

Kommunens driftbidrag till ideella föreningar, utom till sporten, försvann som sagts tidigare. Under 2005 till 2007 flyttar många härifrån och de nya som eventuellt flyttar in till ön, har inte någon känsla för föreningen som de tidigare boende haft. Vi lever på inkomster av loppmarknader och uthyrningar till utsocknes för att kunna betala det löpande. Det var inte byggherrarnas och öentusiasternas tanke, men väl en god insats för att hålla ekonomin i balans.

Var finns glädjen och stödet i öbornas engagemang som ska sporra den styrelse, som jobbar helt gratis med Bygdegårdens överlevnad?

Helleby Bod, när och varför

av Ivar Kraft

FÖR VÄLDIGT LÄNGE SEDAN var Kyrksjön en havsvik, men landhöjningen gjorde att det blev en spång mellan havet och Kyrksjön och därmed förkortades vägen mot Stockholm. När vägen uppstod vet jag inte, men ett antal milstolpar talar sitt tydliga språk, de är daterade 1777. Jag tolkar detta så att det har varit en körväg här sedan dess. Om jag förstått rätt har milstolparna använts för att mäta skjutssträckor och att markera böndernas vägunderhållsskyldighet. Det har förstås varit flera vägar här, t.ex. Tjuvstigen, som jag uppfattat mera som en ridväg. Tjuvstigen har inget med tjuv att göra, utan betyder med den tidens språkbruk Folkvägen. Efter vägen förbi Kyrksjöns östra ände låg det ganska tätt med krogar, kanske för att resandet inte gick så fort på den tiden. Vi hade i närområdet följande krogar: Tullgarn, Helleby Krog, Staf, Yttereneby, Pilkrog och Brandalssund.

Full aktivitet kring Helleby Bod på 1940-talet

1867 ÖPPNADES JÄRNVÄGEN som passerar genom Järna. Detta gjorde att resandet flyttades från landsvägen över till järnvägen. I mitten på 1860-talet uppstod därför här en handelsbod, med allt vad det innebar. "Krogverksamheten" upphörde inte med detsamma, utan fortsatte ytterligare en tid i vinutskänkningsstugan, det lilla huset i mitten av de tre som ligger utefter vägen, och som sannolikt är det äldsta huset i nuvarande bebyggelse. Vinutskänkningsstugan bestod endast av ett rum med ett långbord som gästerna satt runt om, och på kortväggen mot vägen fanns det ett fönster och mitt på södra långväggen fanns en öppen spis. Under stugan finns en källare med ett murat valv och med uppgång rakt ut i vägen. Denna uppgång fylldes igen 1954 då vägen mot Vagnhärad rätades och breddades, samtidigt som ett magasin och en bensinstation på motsatta sidan av vägen flyttades till samma sida som handelsboden. Magasinet innehöll allt som behövdes, både hästskor som såldes till kilopris och cement, även skor till oxar. Ut mot vägen fanns därför i följande ordning från norr: bostadshus, vinstuga, handelsbod, bensinstation och busshållplats.

POST I BUTIK ÄR INTE NÅGOT NYTT PÅFUND. Här var, förutom en affär med alla nyttigheter som behövdes på landsbygden, postutlämning, och inte att förglömma, ljugarbänken där traktens nyhetsutbyten dagligen skedde.

Citat från Sörmlands Nyheter 22 november 1958: "Nuvarande arrendator är herr Berndt Sjögren som - om det blir som han vill - kommer att förvandla en av Sveriges äldsta handelsbodar till en hypermodern affär, som inte kommer att stå någon av städernas specerihandlare efter". Han öppnade två stora skyltfönster mot gatan, och inne i affären anordnade han självbetjäning, dock i ganska begränsad omfattning. Sörmlands Nyheter 1964: "100-årig lanthandel i Hölö skall upphöra". Köpman Klintberg som övertog Helleby Bod 1962, valde att lägga ned handelsboden den sista lördagen i november månad 1964. Sannolikt p.g.a. att när bilismen ökade, åkte kunderna till Trosa och handlade, varvid lönsamheten sjönk. Köpman Klintberg valde att satsa på Hölö handel inne i Hölös nya centrum.

FRÅN MITTEN AV 1960-TALET VAR HÄR ANTIKHANDEL fram till 1980, vilket de flesta Södertäljebor kommer ihåg. I samband med renoveringen till antikhandel, brann handelsboden delvis ned torsdagen den 26 januari 1966. I samband med återställandet förlängdes vinkelbyggnaden så att man fick ett pannrum som försörjer både bostaden och affären med värme.

Intill Helleby Krog fanns ryttartorpet Nr 17, i vilket bland andra en av vår tidigare ordförandes Carl Erik Jonssons förfäder har bott. Kan det ha varit ryttaren Nils Helleberg född 1711 - död 1781? (Se "Båtsmän & Ryttare"). Detta ryttartorp flyttades sedan ned mot sjön bakom Helleby Gård.

Internationalen och Sions toner

- noter från Oaxens orkester räddade åt framtiden

Sammanställt av Bengt Stenberg

Bakgrund

Fram till mitten av 1900-talet fanns det många militärmusikkåror i Sverige. Det var vanligt att militärmusikerna vid sidan av tjänsten bildade mindre grupper för att spela i civila sammanhang, till exempel på restauranger, badinrättningar och hos föreningar och ordenssällskap. Dessa med professionella musiker bemannade ensembler, utgjorde förebilder för de många amatörmusikgrupper som vid denna tid bildades i skarpskyttekåren, frikyrkorna, fackföreningarna och Frälsningsarmén.

Ensembletyper

De vanligaste besättningarna var mässingssextetten och blåsoktetten även kallad brunnsoktett. Mässingssextetten var som namnet anger en ren mässingsensemble och den bestod i regel av en Ess-kornett, en B-kornett, ett althorn i Ess samt två tenorinstrument i B och en bastuba. Arrangemangen var vanligen skrivna så att Ess-kornetten var melodiförande instrument och andrastämman spelades på B-kornetten. I blåsoktetten ingick till skillnad från mässingssextetten även träblåsare. En vanlig stämbesättning var flöjt, vanligen stämd i Dess, två B-klarinetter, Ess-kornett, althorn i Ess, två tenorinstrument samt bastuba. Träblåsinstrumenten medgav större möjligheter att variera klangen i ensemblen. Benämningen av dessa två ensembletyper baserades på antalet blåsare i gruppen. Eventuella slagverkare räknades inte.

Oaxens musikkår

Våren 1890 beslöt några unga arbetare vid Oaxens kalkbruk att bilda en mässingssextett. Bruksledningen var dock inte intresserad av detta påfund och var obenägen att stötta denna idé ekonomiskt. Öns affärsföreståndarinna bidrog emellertid med ett lån på 350 kronor så att erforderliga instrument kunde inköpas. En pensionerad musikunderofficer anlätades som lärare i instrumenthantering och notläsning.

Emanuel Jansson,

uppvuxen på ön och senare musiker vid Vaxholms Kustartillerikår, berättar i sina memoarer: *"Det blev nu en ansträngande tid för oss. Arbetet var tungt och fritiden anslogs till lektioner. Kom så den ekonomiska sidan av saken; arvode till läraren, avbetalning av lånet, inköp av noter med mera; så förstår man att endast genom stora uppoffringar från vår sida det hela kunde hållas flytande."*

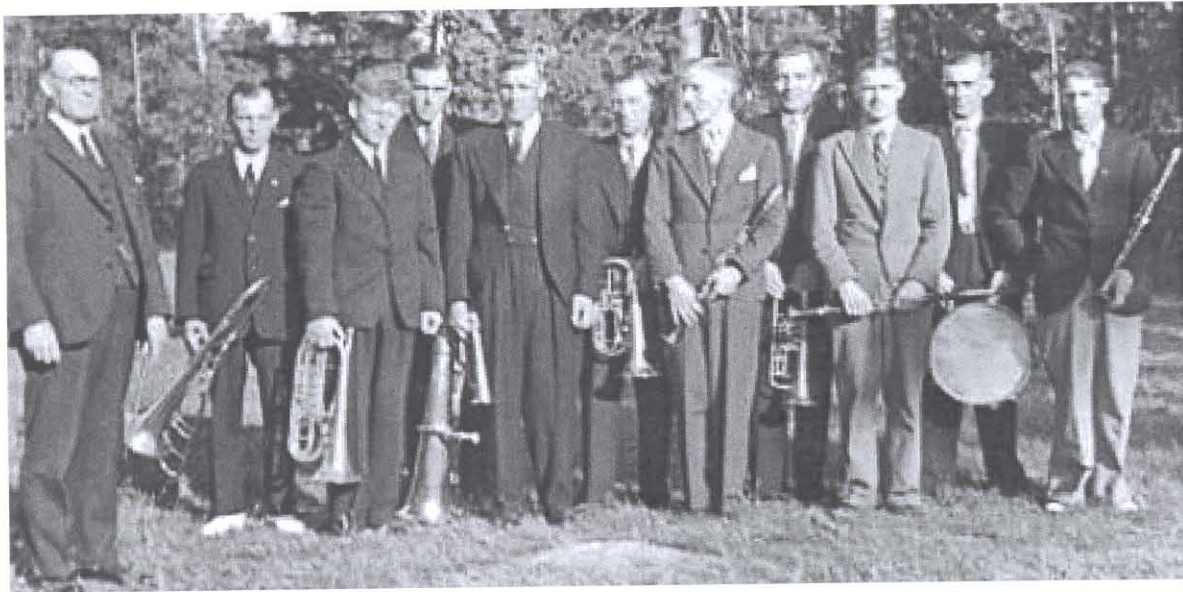
Bruksorkestern 1924

Efter några års övande

började sextetten så småningom låta bra och den deltog livligt vid brukets festligheter och utflykter och medverkade flitigt vid 1-majdemonstrationerna. Detta framgår av noterna där *Internationalen* och *Arbetets söner* är bland de mest tummade och välanvända. På ett notblad fann vi antecknat att societetshuset i Trosa invigdes den 13 juli 1892. Detta tolkar vi så att sextetten medverkade vid detta evenemang. Musikkåren erkändes efter hand av bruksledningen, och 1899 beviljade den ett anslag på 600 kronor för inköp av nya instrument. I den ursprungliga sextetten ingick Emanuel Jansson, som också efter sin pension i början av 1920-talet återkom till ön som musikledare. Han bidrog också till musikkårens repertoar med sin egenhändigt komponerade hambo, Oaxenflickan.

Efter ett par år lades orkestern "på sparlåga"

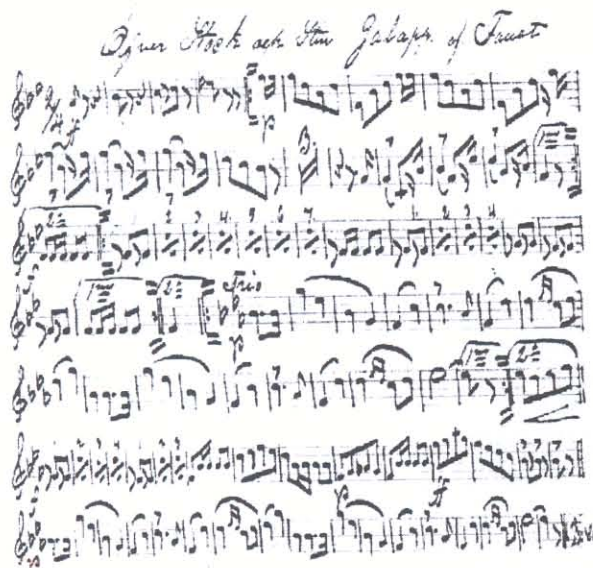
eftersom stämmorna inte kunde besättas – medlemmarna flyttade eller fick andra intressen. Men den återuppstod, inte bara en, utan flera gånger. Under den period som Oaxen hade en egen orkester fanns på ön en befolkning på 100-150 personer. Av noterna framgår att man säkerligen haft tillgång till ett tiotal blåsmusiker. Oaxen utgör ett typexempel hur en bruksort såg ut under senare delen av 1800-talet och början av 1900-talet. På praktiskt taget varje ort av samma storlek fanns det en blåsorkester som var av mycket stor kulturell betydelse.

Bruksorkestern sommaren 1935. Orkesterledaren Emanuel Jansson till vänster

Det aktuella notmaterialet

har granskats och sorterats så att de musikstycken som har spelbara uppsättningar för oktett eller sextettspel är samlade och registrerade med hjälp av ett databasprogram. Vissa stämmor saknas dock för delar av repertoaren. De äldsta noterna är handskrivna lösa blad. En del av dessa är sannolikt inköpta från någon arrangör, en annan möjlighet är att man lånade eller hyrde noter och sedan skrev av dessa. Jansson hade goda kontakter med regementsmusiken i Vaxholm - några noter i biblioteket är stämplade med regementets stämpel. Bruksbolaget bekostade också noter till musikkåren. Några arrangemang, inköpta på Ahlberg och Olssons musikhandel i Stockholm har bolagets stämpel, Karta & Oaxen Kalkbruk.

Notsamlingens omfattning

är intressant därför att den illustrerar repertoaren mycket väl. Denna har varit mycket varierad och man återfinner allt från dansmusik som gamla valser, hambo, mazurka med mera; till potpurrier ur operor och operetter. Även dansmusik och schlagers av senare datum finns representerat.

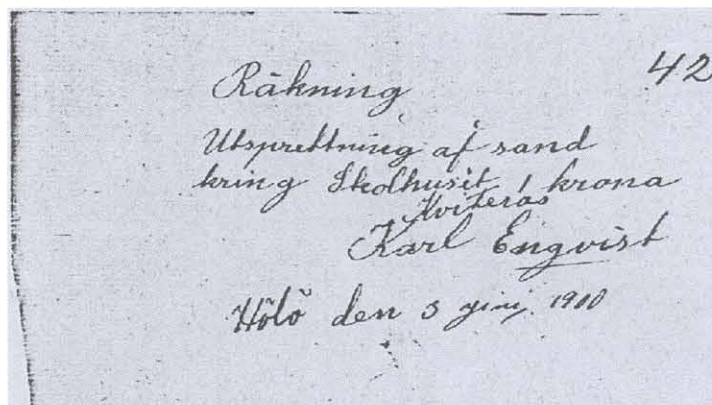
De gamla noterna från Oaxen

som vi fått nöjet att ta del av, har väckt många minnen från vår uppväxttid. De har också givit anledning till många reflexioner över hur musiklivet i Sverige förändrats under de senaste hundra åren.

Roland Sahl och Per-Gunnar Sjölin, Hemvärnets musikkår, Sörmland

Så här såg bensinpumpar ut FÖRR!

Denna pump stod vid Helleby Bod vid knuten till magasinet. Man pumpade först upp bensinen med handkraft till den volymgraderade behållaren av glas. Sedan tappade man bensinen med hjälp av tyngdkraften ner i tanken på bilen, motorfordonet.

Så här kunde en kvitterad räkning se ut FÖRR!
Denna räkning gäller "utspretning af sand"

En bild från FÖRR i tiden!
Norrvrå banvaktstuga mellan Vagnhärad och
Norrvrå. Pappa Svensson med familj på dressinen.
Sonen Karl, född 1912, nederst till höger.

Mjölkhämtning vid Bobacken på
södra Mörkö FÖRR I TIDEN!
Närmare bestämt 1940-talet.
Bobacken var uppsamlings-
platsen dit bönderna körde
mjölken med häst. Den gengas-
drivna lastbilen körde därefter
vidare till mejeriföreningen.

Verksamhetsberättelse för 2007

Styrelsen för Hölö Mörkö Hembygdsförening får härmed avge följande verksamhetsberättelse för år 2007, vilket är föreningens 32:a verksamhetsår.

STYRELSE m.m.

	Ordinarie	Suppleanter (-ej personliga)
Ordförande	Torsten Eriksson	Bertil Ericson
Vice ordf.	Gustaf Friberg	Stig Johansson
Sekreterare	Bengt Stenberg	Waltraut Neuschütz
Kassör	Enar Gustavsson	Maj Petersson
Ledamöter	Ann-Marie de Mander Gunilla Follin Vera Gustafsson Ivar Kraft Ankie Schipper	Barbro Söderström Louise Thor
Revisorer	Nils Arvidsson Mait Jacobsson	Bengt Eriksson Inger Frisch
Valberedning	Orvar Jureus (sammanställande) Gudrun Carlsson Christhild Ritter	Anna-Lisa Eriksson Bo Roos Söve Åkerlund

Firmatecknare

Föreningens firma har tecknats av Torsten Eriksson och Enar Gustavsson, var för sig.

Möten

Ordinarie årsmöte hölls den 16 mars 2006. Styrelsen har haft 10 protokollförda möten under året.

Arbetsgrupper (motsvarande) /sammansällande

Kyrskolan framtid:	Torsten Eriksson	Utställningar:	Louise Thor
Årskrönika:	Gunilla Follin	Verksamhetsledare:	Gustaf Friberg
Kyrskolan/underhåll:	Ivar Kraft	Värdinna:	Maj Petersson
Medlemsregister:	Enar Gustavsson	Presskontakt/IT:	Bengt Stenberg
Lotterier:	Ann-Mari De Mander	Arkiv/skrifter:	Gunilla Follin
Arkeologi:	Waltraut Neuschütz	Redskap:	Bertil Ericson
Dräkter:	Ankie Schipper	Skolkontakter:	Ivar Kraft

MEDLEMMAR

Föreningen hade vid årsskiftet 361 betalande medlemmar, dessutom 229 familjemedlemmar och 2 ständiga medlemmar/hedersmedlemmar. Årsavgiften har varit 150 kronor för enskild medlem och 200 kronor för familj.

AKTIVITETER

Södertälje Spelmanslag berättade och spelade för oss om spelmän från Hölö och Mörkö den 8 februari. Trots kollision med flera andra aktiviteter samlades 16 pers till en underhållande kväll.

Årsmötet hölls i Kyrskolan den 15 mars med ca 70 deltagare. I anslutning till mötet ställde södertäljekonstnären Bengt Pettersson ut **"30-talsnostalg i bild och ljud"** innan vi intog den sedvanliga ärtsoppan.

Vid **nostalgiträffen** den 29 mars njöt ett trettiotal personer av gamla Hölö- och Mörkö-bilder – av kommentarerna att döma en kväll som är värd att upprepa.

Mörkövandringen den 29 april samlade 37 pers och gick till **Harburen och Kättsö** på Eriksö, med trevlig guidning av arrendatorn och andra kunniga mörköbor.

Båtresan med Kustlaget från Nyköping till Arkö genomfördes den 5 maj i hög sjö med 29 nöjda deltagare från vår förening.

En välplanerad **torprundtur** arrangerades av hölögruppen den 12 maj med 29 deltagare i området **Pålång - Pålundet - Tullbotorp - Bellevue**.

Fornborgen vid Väggerberget på Mörkö besöktes den 26 maj med Bertil Ohlberger som kunnig ciceron.

Den 27 maj genomfördes **"Hembygdsrundan"** med samtidiga aktiviteter vid alla kommunens hembygdsorganisationer. Trots svårigheter med den gemensamma marknadsföringen besökte ca 200 pers Kyrkskolan, flertalet från andra delar av kommunen. Vi tackar LRF varmt för dess medverkan!

Vid **Ängsslåttern på Tullgarn** första lördagen i augusti, deltog ett fåtal personer från vår förening.

Båtfärden till Gunnarstenarna, med den fullsatta M/S Tuva den 25 augusti kunde av väderskäl inte genomföras. Färden gick i stället till **Koholmen, Karta** (med rundvandring) och **Stora Vika**, med sedvanlig kunnig guidning av Maria Landin och Björn Öberg.

Hemvändardagen den 2 september samlade trots dåligt väder 60-70 besökare. Utställningen **"Hattar! Väskor! Skor!** fängade intresset hos både manliga och kvinnliga besökare.

Vid en nyinsatt programpunkt besökte ett antal medlemmar den omfattande samlingen av **lantbruksmaskiner på Trössla gård** den 18 september.

Vandringen till Ernesidan genomfördes den 22 september med ca 25 deltagare. Proffsig guidning av bl. a. Sven Björklund.

Festen i Mörkö bygdegård 29 september som arrangerats tillsammans med Slagsta Gille samlade fullt hus, näst intill 100 pers. Kvällen fylldes av musik, lekar, dans och en härlig stämning.

Vid **Öppet hus** den 8 november lyssnade ett trettio-tal personer på gamla "ljudapparater" ur Nils Johanssons samling, varefter alla samlades över kaffet - och det intensiva samtalet - i annexet.

Den 22 november berättade Bertil Ohlberger för oss om **Det medeltida Trosa – långt uppe på land**. Ett tjugotal åhörare, varav flera från Trosa – Vagnhärads.

Vid de kombinerade **medlems- och styrelsemötena i april och oktober** passade några medlemmar på att informera sig och ge förslag till fortsatt inriktning.

STUDIECIRKLAR

Hölö. Även detta år har ägnats åt studier, livliga diskussioner och vandringar runt Hölö landsbygd. Deltagarantalet är fortsatt högt, cirka 20 personer.

Mörkö. Förteckningen över boställen på Mörkö har slutförts, med undantag av en kartbilaga. Intervjuserien med äldre mörköbor finns nu utskrivna att läsa i föreningens arkiv. Ett studiebesök i Mörkö kyrka har genomförts. Gruppen har också beretts tillfälle att pröva på smideskonsten i Järna Gamla Smedja.

Matlagningskursen har under hösten 2007 dubblerats, och utvidgats att även omfatta "landskapsmat" från övriga delar av landet.

I samarbete med Trosa, Vagnhärads och Västerljungs hembygdsföreningar har en studiecirkel om **Hölebo härad** påbörjats under hösten 2007.

SKOLVERKSAMHET

Den 11 september gjordes en heldags-bussresa med lärare, där Veras privata museum, Kyrkskolan och en rundtur runt Mörkö med en promenad på Slessberget utgjorde hållpunkterna.

Flera skolklasser, från Hölö och Södertälje, besökte under våren och hösten våra museer och utställningar, varvid ett stort antal medlemmar fungerade som guider. Vid femteklassarnas slottsbesök på Tullgarn bjöd vi på saft och bullar i parken.

ÖVRIG VERKSAMHET

Några medlemmar har genomfört "Radiogårdskvällar" för SPF Hölö-Järna och på Smedsbygget i Nykvarn. Representanter från föreningen har guidat besökare till "Syréntorpen". Flera medlemmar har under året besvarat ett stort antal "släktforskarfrågor" från olika håll.

Vid invigningen av Kalkbergets naturreservat gavs deltagarna en genomgång av områdets kulturhistoria. Visning av gamla Mörkö- och Hölöbilder har skett vid en av kyrkans tisdagsluncher. Ett antal personer har vid olika tillfällen visats runt på Kyrkskolan. Representanter för föreningen har deltagit i Östra Sörmlands Hembygdsråd.

SKRIFTER

Ett faktahäfte, med ett stort antal bilder, har tagits fram om "Radiogården 1938 – Berga gård".

MINNESGÅVOR OCH DONATIONER

Vi tackar alla som genom gåvor av pengar, föremål och på andra sätt bidragit till att stödja föreningens verksamhet. Inga medel från penninggåvor har tagits i bruk under året.

EKONOMI

Beträffande den ekonomiska ställningen hänvisas till resultat- och balansräkningen. Omsättningsökningen beror främst på ändrad redovisningsmetod för researrangemang, p g a skattetekniska skäl. Trots att antalet medlemmar ökat under året har medlemsavgifterna minskat, beroende på en glidning mellan familjemedlemskap och enskilt medlemskap. Minskningen kompenseras av en ökning av övriga intäkter. Där kan nämnas intäkter för annonser i årskrönikan och att genomförda evenemang gett vissa intäkter. Resultatet är i stort sett i linje med föregående år och föreningens likviditet och soliditet är fortsatt god.

Under året har dialogen med kommunen rörande Kyrkskolan gått på sparlåga. Inom kommunen pågår principdiskussioner om vem som skall äga och förvalta de kulturbyggnader som kommunen inte behöver för egen verksamhet. Vi avvaktar och arbetar för en stark ekonomi som ger förutsättningar att möta alla eventualiteter.

BUDGET 2008

Budgeten för 2008 baseras på ungefär samma omfattning av verksamheten som under det gångna året. Den största posten på kostnadssidan är produktionen av årsskriften och porton. Vi budgeterar därför samma kostnadsvolym som 2007, men arbete pågår för att sänka produktionskostnaden. Genom omplacering av kapitalet till räntebärande konto räknar vi med en ränteintäkt på ca 3500 kr. Utrymmet för framtida lokalkostnader är dock inte speciellt stort. Föreningens goda ekonomi gör dock att vi har rådrum och kan avvakta kommande hyresförhandlingar för att därefter besluta om vad som eventuellt skall göras.

VAL

I tur att avgå vid årsmötet är:

Styrelsen: Torsten Eriksson, Gunilla Follin, Gustaf Friberg, Vera Gustafsson, Ivar Kraft samt suppleanterna Stig Johansson, Waltraut Neuschütz och Louise Thor

Revisorerna: Nils Arvidsson och Mait Jacobsson samt ersättarna Bengt Eriksson och Inger Frisch.

Valberedningen: Orvar Juréus (sammankallande), Gudrun Carlsson och Christhild Ritter samt suppleanterna Anna-Lisa Ericsson, Bo Roos och Söve Åkerlund.

Vid årsmötet skall väljas:

Ordförande på 1 år	4 ordinarie ledamöter på 2 år
3 suppleanter på 2 år	2 revisorer på 1 år
2 revisorssuppleanter på 1 år	3 valberedare, varav en sammankallande, på 1 år
3 suppleanter till valberedningen på 1 år	

 Torsten Eriksson	 Ann-Marie de Mandcr	 Gunilla Follin
 Gustaf Friberg	 Vera Lagervall-Gustafsson	 Enar Gustafsson
 Ivar Kraft	 Ankie Schipper	 Bengt Stenberg

Resultaträkning och balansräkning per 2007-12-31, samt Budget 2008

Rörelsens intäkter	Resultat 2006	Budget 2007	Resultat 2007	Budget 2008
Sålda skrifter	5089	5000	5735	6000
Evenemang	3302	3000	0	0
Medlemsavgifter	65250	65000	63750	64000
Kommunala bidrag	1000	0	0	0
Intäkter resor			17100	17000
Annonsintäkter			2200	2200
Övr ersättn och intäkter	14815	10000	20117	20000
Ränteintäkter			882	3500
S:a Rörelseintäkter	89456	83000	109784	112700
Rörelsens kostnader				
Inköp materiel och varor	-10658	-10000	-8847	-9000
Sålda skrifers kostnad	0	0	0	0
Uppvaktningar och kondolianser	-1557	-1500	-670	-1000
Förbundsavgifter	-7950	-8000	-8060	-8500
Utbildning/kursavgifter	-700	-1000	0	-1000
Avskrivningar Inventarier	-4624	-4700	-6263	-8700
Reparationer hyrd lokal	-29	0	0	0
Kostnader hyrd lokal	0	-5000	-1000	-5000
Kostnader för researrangemang	0		-16690	-17000
Reparationer	0	-1500	-1531	-1500
Frakter och transporter	0	-500	0	-500
Trycksaker	-275	-1000	-5989	-6000
Kontorsmaterial	-2713	-3000	-3685	-4000
Tryckkostnader	0	-2000	0	-2000
Årskrönika	-24716	-27000	-25173	-27000
Telefon	-2419	-2500	-2450	-2500
Porto	-6880	-7000	-6215	-7000
Försäkringar	-1530	-1700	-1700	-1800
Möten	-1934	-2000	-460	-2000
Övriga kostnader	-1329	-1400	-2030	-3000
Bankkostnader	-1163	-1200	-1135	-1200
Nedskrivningar varulager	-5421	0	0	0
Reseersättningar	-2016	-2000	-3521	-4000
Räntekostnader			-110	0
S:a Rörelsens kostnader	-75914	-83000	-95529	-112700
Rörelsens resultat	13541	0	14255	0

TILLGÅNGAR	Ing. balans	Utg. balans
Kassa	1051	2070
Postgiro	146139	38895
Bank	0	120882
Kundfordringar	1200	740
Övr. fordringar/förskott	1700	0
Inventarier	9248	11180
S:a Tillgångar	159337	173767
SKULDER OCH EGET KAPITAL		
Skulder		
Leverantörsskulder	0	0
Förskottsarb. medlemsavgifter	900	650
S:a Skulder	900	650
Eget kapital		
Eget kapital	140066	153607
Minnesfond/Donationer	4830	5255
Årets resultat	13542	14255
S:a Eget kapital	158437	173117
S:a Skulder och Eget kapital	159337	173767

Klipp ut och sätt upp på kylskåpsdörren!

Vår- och sommarprogram 2008

- Torsd 7 feb 18.30** **Konstnär möter författare:** Lenny Clarhäll - 100 år med Gunnar Ekelöf (mångårig "Syrentorpare" på Erikslund i Hölö).
- Torsd 28 feb 18.30** **Nostalgiträff** – vi pratar, lyssnar och ser på gamla bilder. (Har du egna bilder – låna oss dem gärna en vecka i förväg, ring 55156004)
- Torsd 13 mar 18.30** **Årsmöte** då vi som vanligt bjuder på ärtsoppa, kaffe o kaka. Sista dagen för utställningen " **Hattar! Väskor! Skor!** - under vintern utökad till mycket mer än vad namnet anger!
- Torsd 27 mar 18.30** **När Sörmlandsbönder byggde kyrka** - en fängslande kväll med Lars Engblom, Huddinge.
- Lörd 12 apr 10.00** **Utflykt till "Gråforssamlingen" i Sparreholm.** Samling vid Kyrkskolan för samäkning, ta med matsäck. Åter ca 14.00.
- Torsd 24 apr 18.30** **Kvällspromenad till Wij källa** och kanske Överhölö Kyrkoruin. Samling vid Wijgården, ta med kaffetermosen.
- Lörd 10 maj** **Båtutflykt till Lacka med Labrador från Nyköping.** I samarbete med Sörmlands Kustlag och Nyköpings hembygdsförening. Pris och tider samt anmälan på telefon 0156-10288 Gustaf Friberg
- Lörd 17 maj 10.00** **Vandring "någonstans i Hölö"**, guidat av Hölögruppen. Samling vid Kyrkskolan, ta med matsäck. Åter ca 14.00.
- Lörd 24 maj 10.00** **Mörkövandring Ekö-Sandholmen-Hornöudd.** Samling vid Idala för samäkning, matsäck och bra på fötterna. Åter ca 14.30.
- Lörd 2 aug 09.00** **Ängsslätter vid Skräddartorpskärret.** Håll den gamla blomsterängen öppen! Ta med redskap om du har. Stövlar o kaffe. Enkel lunch serveras. Skyltat från Tullgarnskryssset.
- Sönd 7 sept 12.00** **Hemvändardag. Se höstprogrammet och anslagstavor!**

Vi reserverar oss för ändringar i programmet.

Vi träffas i Kyrkskolan, mittemot Hölö kyrka, om ej annat anges.

Studiecirklar: Hölöcirkeln och "landskapsmat" fortsätter under våren.

Hembygdsgården i Kyrkskolan har under våren oftast öppet för besök tisdagar 10 – 12.

Ring gärna gärna 55157160 eller 55158080 före besök. Annan tid efter överenskommelse.

Hölö Mörkö Hembygdsförening

inbjuder till

Årsmöte 2008

i Kyrkskolan Hölö, torsdagen den 13 mars

från klockan 17.00
är samtliga utställningar öppna!

Årsmötesförhandlingarna startar kl. 18.30!

(Dagordning enligt stadgarna, utdelas på plats)

Föreningen bjuder på ärtsoppa, dryck, kaffe o kaka
Alla är välkomna, även nya medlemmar.

Styrelsen

Kallelse till årsmötet meddelas endast på detta sätt.

BOKTORGET

Båtsmän och Ryttare

Hölö Mörkö socknar. Redigerad av Hembygdsföreningen. Utgiven 1999. 29 sidor. 30:-

Den gamle skräddaren berättar

En sörmländsk folk och bygdeskildring från senare delen av 1800-talet. Baserad på skräddare Ljunggrens memoarer. Läsverd!
Utgiven 1999. 62 sidor. 100:-

Fifång - en ö utan källor

Ett skärgårdstorp under Tullgarns kungsgård. Av Maria Landin och Björn Öberg. Utgiven 2001. 68 sidor. ISBN 91-631-1340-6 100:-

Gamla Mynt, mått och vikter

Tallriksunderlägg med intressant tema. Inplastad. Format 297 x 420 mm. 30:-/st 100:-/4st

Hölöbygdens hembygdsdräkt

Dräkten invigd den 3 juli 1982. Innehåller brodyr och sömnadsbeskrivning. Av Monica Svensson. Utgiven 1988. 28 sidor. 30:-

Mörköbygdens Hembygdsdräkt

Dokumenterad från 1828. Innehåller brodyr och sömnadsbeskrivning. Av Lena Nyberg-Almqvist. Utgiven 1984. 29 sidor. 30:-

Hölö Kyrkskola 100 år

En sockenskolans historia 1879-1979. 1996. 2:a omarbetade upplagan. 24 sidor. 30:-

Hölö-Passet

Med Åby Hälsobrunn och Hölöslaget. Ett stycke bygdehistoria. 3:e upplagan. Utgiven 2001. 16 sidor. 30:-

Hölöprosten Scharff

och rysshärjningarna 1719. Av Ivar Högström. 2:a upplagan. Utgiven 1998. 39 sidor. 30:-

Hölö socken

En tidsberättelse från 1828. Av prosten Johan Erik Petri. Sörmländska handlingar nr 25. Nytryck 1999. 96 sidor. 150:-

Julen på Mörkö prästgård

på 1860 -70-talen. En julberättelse av Anna Ahlander. Rikt illustrerad. 24 sidor A5. Tryckt 2001 30:-

Kongl. Vetenskapsacademiens handlingar för 1826. Strödda anteckningar om Svenska Flyttfoglarna i Södermanland av Kyrkoherde Carl Ulrik Ekström. Nytryck 2001. 16 sidor. 30:-

Mörkö socken

En tidsberättelse från 1828 av prosten Carl Ulrik Ekström. Sörmländska handlingar nr 26. Nytryck 1999. 116 sidor. 150:-

Pålsundet

"Sundet som skiljer Mörkö från övriga Sverige". En hembygdshistorisk tillbakablick. Utarbetad av HBF's studiegrupp 1996. 57 sidor. 50:-

Tegeltillverkning inom Hölö Mörkö

Verksamheten under 1600-1700-talen. Utgiven av HBF's studiegrupp 1996. 16 sidor. 30:-

Tullgarn i Hölö historia

En historia som börjar på 1200-talet. Svenska Kungens residens som idag står under Slottsförvaltningens och Fastighetsverkets beskydd. 2:a utgåvan 1996. 20 sidor. 30:-

Hölö sockenstämmoprotokoll

I renskrift från handskrivna och kopierade originalhandlingar. Från åren 1766-1768. Utgiven 2002. 130 sid. 100:-

Mörkö sockenstämmoprotokoll

I renskrift från handskrivna och kopierade originalhandlingar. Från åren 1844-1846. Utgiven 2002. 130 sidor. 100:-

Det gamla Oaxen

Flaggjunkare Emanuel Jansson, född 1873, berättar detaljerat om uppväxten på ön. Utgiven 2003. 94 sidor. 160:-

Årskrönikan

Spännande berättelser och skrönor från hembygden. Skrivna av medlemmar och sockenbor. Innehåller även Hembygdsföreningens verksamhetsberättelse. ISSN 1101-7228

Saknar Du någon Årskrönika?

Gamla årskrönikor finns från år 1989 - 2006

Årets krönika ingår i medlemsavgiften

Samtliga böcker och skrifter kan beställas genom hembygdsföreningen

Tygstugan på Mörkö

Nordiska, österrikiska, amerikanska tyger.
Inrednings- och lapptäckstyger; katter
hundar, fåglar och många andra motiv.
Ateljé, butik-på-landet, kurser.

Kerstin Stenberg, Egelsvik, 153 93 Mörkö

08 551 560 04, 070 7366992

e-post kerstinstenberg@tele2.se

Ring för besök!

ETT VACKERT HUS kan skapa en hel del uppmärksamhet

Som utbildad inredningsarkitekt kan jag erbjuda
konkret planeringshjälp, erfarenhet och kompetens.
Jag ritlar sommarhus, villor, om- och tillbyggnader,
möbleringsplaner och förmedlar konst.

Allt till mycket rimliga kostnader!

ERWIN KUBE inredningsarkitekt

FUNKTIONSDESIGN / PICTORAMA

Tel 08-411 77 58 Mörkö & fax 08-551 580 70

**GODIS-
LADAN**

öppet
fred 16-20
lördag 10-20
lösvikt 2.90-5.90 hg
300 sorter
Ring 08-551 59142

www.godisladan.se

GODIS-LADAN CAMPING

Väsbytorp Edeby 153 92 Hölö

Tomter 15 x 15 m, grönområde med el, nära sjö, minigolf,
videofilmer, vattentoa, rent dricksvatten. Dusch och disk.
Fiske; gädda, gös. **OBS! Nytt fyrverkerisortiment**

Försäljning i **GODIS-LADAN** fredag - lördag
eller enligt överenskommelse **Krister: 0707 401442**

AUKTORISERAD FASTIGHETSMÄKLARE

Inger Frisch
fastighetsbyrå ab

Vreta 153 92 HÖLÖ
08-551 510 70 www.ingerfrisch.se

Helleby

Bod

Blommor och ting för finsmakare

Öppettider
Tisdag - Fredag 11 - 18
Lördag - Söndag 11 - 15

Tel: 08-551 574 45

<http://hellebybod.se> kontakt@hellebybod.se

MÖRKÖ RUNT guidad tur med strandhugg och brygglunch

Jag tar er med runt Mörkö's historiska vatten.
Turen tar ca 5 timmar. 12/7, 19/7 samt den 26/7.
Med lite tur får vi se både SÄL och HAVSÖRN.
Obs! Max 12 personer! Pris 425:-/person

SVAMPBÅT-svampplockartur till öar i havsbandet.
Ring för info. Varje lördag från 23 augusti.
(i mån av svamp) Pris 325:-/person

OAXEN-MÖRKÖ-RANGSTA-genväg
Cykel- och persontransport med båt över Himmer-
fjärden. Pris 500:- eller 1.100:- t o r
Max 12 personer. (Priset gäller hela båten)

CHARTRADE BÅTTURER. Turer helt efter egna
önskemål. Ring för pris och information.

OBS! ALLA TURER MÅSTE BOKAS!
Vi tar ombord max 12 pers. Ring så berättar vi mer.

MÖRKÖ SKÄRGÅRDSSERVICE

08-551 56250 mobil 0705 75 62 50
e-post: skargardsservice@telia.com